

I. Východiska

Současná situace v Evropě v oblasti vzdělávání vyžaduje změnu. Dle odhadů nemá 20 % Evropanů odpovídající dovednosti ve čtení a psaní, 25 % v matematice a ještě více (40 %) v digitálních znalostech (IT), což z nich činí ohroženou skupinu na pracovním trhu. Takovými lidem také hrozí chudoba a sociální vyloučení. Více než polovina z 12 milionů dlouhodobě nezaměstnaných v EU má pouze základní stupně vzdělání. Alarmující je i fakt, že v některých členských státech EU nemá více jak 50 % populace ukončené středoškolské vzdělání. Zároveň mnoho Evropanů, zejména velmi kvalifikovaných mladých lidí¹, pracuje na pozicích, které neodpovídají jejich nadání a ambicím. Za hlavní problém považuje EU fakt, že část firem nemůže najít kvalifikované zaměstnance a zároveň určitý počet zaměstnanců nemůže najít práci ve svém oboru, vykonávají tedy práce, pro které nezískali kvalifikaci. Dle odhadů se jedná až o 40 % zaměstnanců. Proto Evropská komise přijala v červnu 2016 novou komplexní Agendu dovedností pro Evropu, která má za cíl vybavit občany již od útlého mládí širokou škálou dovedností. Komise chce dovednosti více zviditelnit a zlepšit jejich uznávání na místní, vnitrostátní a evropské úrovni, od škol a univerzit až po trh práce.

II. Nová agenda dovedností pro Evropu

Na evropské úrovni přispívají k posílení dovedností zejména následující iniciativy – Evropský semestr a plnění dvou cílů Strategie Evropa 2020 v oblasti vzdělávání, Investiční plán pro Evropu a Strategický rámec pro spolupráci v oblasti vzdělávání a školení "ET2020". V červnu 2016 přijala Evropská komise novou Agendu dovedností pro Evropu, která na tyto dokumenty navazuje stejně jako na celou řadu iniciativ v oblasti kvalifikací či odborného vzdělávání. Nová agenda obsahuje 10 opatření, která by měla být provedena během příštích dvou let. Některá z nich již byla zahájena jako záruka k získání dovedností, přezkum Evropského kvalifikačního rámce, Koalice pro digitální dovednosti a pracovní místa a Plán pro odvětvovou spolupráci v oblasti dovedností. Další opatření budou přijata v průběhu tohoto roku nebo v roce 2017².

¹ Při pohledu na srovnání mezi lety 2010 a 2014 vyplývá, že klesl počet studentů, kteří předčasně ukončili svá studia (z 6 mil. na 4,5 mil.), a naopak vzrostl počet těch, jež je zvládli úspěšně ukončit (o 10 mil.). Dle EU je to významný pokrok v plnění cílů Evropa 2020.

² Kalendářní přehled podnětů k nové Agendě je uveden na poslední straně dokumentu – zdroj č. 4.

II.1 Již přijaté iniciativy

Vedle již vydaných iniciativ chystá Komise následující opatření – revizi rámce Europass, nástroj pro vytvoření dovednostního profilu příslušníků třetích zemí, podporu odborného vzdělávání, přezkum doporučení o klíčových schopnostech a monitoring úspěšnosti absolventů na pracovním trhu včetně výměny informací ohledně národních iniciativ zamezujících odliv mozků.

Základní dovednosti

V červnu 2016 vydala Komise doporučení (COM(2016) 382) s názvem Záruka k získání dovedností, které by mělo zajistit:

- ohodnocení dovedností, umožnit ohroženým skupinám rekvalifikaci a trénink,
- nabídku vzdělávání s důrazem na lokální potřeby trhu,
- možnost, aby dovednosti byly uznávány (internetová školení, atd.).

Komise dále zavedla referenční rámce pro digitální kompetence a podnikání.

Odborné vzdělávání

Odborných středoškolsky kvalifikovaných sil je v EU nedostatek, tento stav se bude navíc ještě zhoršovat. V této souvislosti bude Komise podporovat zavedení tzv. Závěrů z Rigy:

- zavést odborné praxe ve firmách během studia,
- prohloubit a rozšířit znalosti středoškoláků v rámci Evropského kvalifikačního rámce,
- zlepšit dostupnost statistických dat ohledně výstupů takto odborně vzdělaných pracovníků na pracovním trhu,
- lepší propagace odborného vzdělávání ([Evropský týden odborného vzdělávání](#)), více spolupráce se Světovou organizací pro dovednosti ([World Skills Organisation](#)).

Uznávání kvalifikací, migranti

Jedním z cílů Komise je zavést porovnatelný systém výstupů ve vzdělávání – uznávání kvalifikací – napříč Evropou, aby zaměstnavatelé z jiných zemí neměli problém cizí pracovníky zaměstnávat. V lednu 2016 EU zavedla tzv. [Evropskou profesionální kartu](#), která v současné době zahrnuje 5 profesí. Zároveň byl adaptován Evropský kvalifikační rámec i na celoživotní vzdělávání.

Některé třetí státy již vyjádřily zájem o uznání a porovnání svých vzdělávacích výstupů v rámci Evropského kvalifikačního rámce. To by znamenalo zjednodušení přístupu na

pracovní trh mezi členskými a třetími státy. S tím souvisí i [revize směrnice o tzv. modré kartě](#). Rezidenti pocházející z nečlenských zemí EU mají v průměru vyšší vzdělání než průměrná populace (čtvrtina z nich má dokonce VŠ vzdělání), ale na pracovním trhu jsou často neaktivní, nezaměstnaní či vykonávají podřadné práce. Dalším problémem začlenění se do společnosti (a práce) je i jazyková bariéra. Evropská komise v této souvislosti navrhuje okamžitou identifikaci kvalifikací nově přicházejících migrantů a rychlý start integračního procesu (jazyk, ubytování, atd.).

II.II Iniciativy, které budou přijaty

Europass

Revidovaný rámec Europass by Komise měla předložit na konci září letošního roku. Revize je prováděna s cílem občanům EU umožnit lepší prezentaci dovedností a získat aktuální užitečné informace o potřebných dovednostech a tendencích. Do konce roku Komise předloží analýzu a sdílení osvědčených postupů pro boj proti odlivu mozků.

Rámec pro kompetence

Ve čtvrtém čtvrtletí 2017 předloží Komise přezkum klíčových schopností pro celoživotní učení se zvláštním důrazem na podporu podnikatelského ducha a doprovodných evropských referenčních rámců. Cílem je pomoci lidem osvojit si soubor základních dovedností nezbytných k tomu, aby mohli pracovat a žít ve 21. století.

Digitální trh

Dle odhadů by v roce 2020 mělo chybět až 0,75 mil. expertů v oblasti IT. Více než pětina Evropanů nemá dokonce žádné digitální dovednosti. Členské státy by se na oblast digitálního vzdělávání měly prioritně zaměřit. Evropská komise by ráda viděla více nových inovačních „hubů“. Proto Komise zřídila Koalici pro digitální dovednosti a pracovní místa, která by měla právě na oblast digitálního vzdělávání dohlédnout. Členské státy by měly do poloviny roku 2017 zpracovat národní strategie digitálního vzdělávání na základě cílů stanovených na konci roku 2016, které by měly zahrnovat:

- zřízení národní digitálních koalic se zapojením odborné veřejnosti (odborníky, komory, business, státní správa, NGO, atd.),
- vypracování konkrétních plánů na začlenění digitálního vzdělávání do všech stupňů výuky.

Komise bude vývoj v digitální oblasti sledovat³.

Sledování kariéry absolventů

Ve druhém čtvrtletí roku 2017 Komise předloží iniciativu v oblasti sledování absolventů a návrh modernizace odborného vzdělávání, jako je možná revize evropského referenčního rámce pro zajišťování kvality v oblasti odborného vzdělávání a přípravy a evropského systému kreditů pro odborné vzdělávání a přípravu. Návrhem chce Komise dosáhnout, aby se odborné vzdělávání a příprava staly první volbou. Učením se prací zajistí získání zkušeností a lepší přípravu pro pracovní trh.

III. Česká republika & nová Agenda/ Průmysl 4.0

Česká republika jako země s nejvyšším podílem průmyslu na tvorbě HDP (dle sektorů)⁴ mezi státy EU by měla reagovat rychle a pružně, neboť zcela reálně bude hrozit ztráta pracovních míst např. ve zpracovatelském průmyslu, nedojde-li k rekvalifikaci pracovníků. Zaměstnavatelé v ČR si často stěžují na nepružný vzdělávací systém a absenci praxe. Nepostradatelné bude celoživotní vzdělávání. Pryč jsou doby, kdy člověku stačilo to, co se naučil ve škole. Firemní vzdělávání bude v tomto ohledu hrát prim. Dle Miroslavy Kopicové, ředitelky Národního vzdělávacího fondu „(...) existují odhady, že 65 procent dětí, které dnes vstupují do základních škol, bude pracovat v povoláních, která dnes ještě neexistují. Technologie povedou především k odstranění fyzicky namáhavé a rutinní práce a práce ohrožující zdraví. Vlivem automatizace budou mizet jednodušší a opakující se činnosti, tedy dojde ke snížení zejména nízkokvalifikovaných pracovních míst v průmyslu a dalších oblastech.“ (1)

Ministerstvo průmyslu a obchodu loni iniciovalo [národní Iniciativu Průmysl 4.0](#). Vláda České republiky schválila v srpnu t. r. iniciativu Průmysl 4.0⁵. ČR se hodlá zaměřit na podporu technického vzdělávání a větší provázanost škol s podniky prostřednictvím stáží. Dopady na ČR mohou být velké, například i proto, že u nás pracuje přes 200 tisíc cizinců, z toho

³ Viz např. každoroční zpráva *Europe's Digital Progress Report 2016*; SWD(2016)187. Dostupné online z <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/europes-digital-progress-report-2016>

⁴ Dle údajů Českého statistického úřadu je v průmyslovém odvětví zaměstnáno v ČR kolem 36,5 % všech pracovníků produkujících cca. 35-36 % národního HDP. Dostupné online z <https://www.czso.cz/csu/zamestnanost-a-nezamestnanost-podle-vysledku-vsps-ctvrtletni-udaje-1-ctvrtleti-2016> a https://www.czso.cz/documents/10180/20541931/3201814_0402.pdf/dfb119fa-a8b9-4087-b151-7b6ff05a5aa5?version=1.0.

⁵ [Usnesení č. 729](#) z 26. 8. 2016.

zhruba jen 20 % je vysoce kvalifikovaných. Ostatní pracují na ohrožených profesích. Zavedení rychlé robotizace ale brání nízká úroveň mezd, kdy se stále vyplatí zaměstnávat „nízkonákladového“ člověka než drahého robota. Průmysl 4.0 má naprosto změnit výrobu i fungování ekonomiky, ve kterých mají být rozhodování o produkci podniků stále méně závislá na rozhodování manažerů a čím dál více vycházet ze vzájemné komunikace strojů a zařízení. Problém robotizace a ekonomiky se stále nižším podílem lidské práce vyvolává otázku, kam půjde bohatství z vysoké produktivity práce? Odborníci v této souvislosti často upozorňují, že systém výplat za práci bude muset v robotizované ekonomice nahradit rozsáhlý sociální systém přerozdělování bohatství.

Do listopadu (24. listopadu) by měla být založena **Aliance Společnost 4.0**⁶, jakožto národní koordinační centrum, za široké účasti všech stakeholderů. Vybraní sociální partneři a zástupci profesních svazů byli vyzváni, aby zpracovali svá poziční stanoviska k agendě Průmysl 4.0. Další materiály reflektující průmysl 4.0 a s tím související změny v dovednostech a společnosti předloží vláda v září. Vláda České republiky formuluje a chystá v září předložit národní pozici k následujícím dokumentům – Sdělení Společně pracovat na posílení lidského kapitálu, zaměstnatelnosti a konkurenceschopnosti, návrh doporučení Rady o evropském rámci kvalifikací pro celoživotní učení a návrh doporučení Rady o zavedení záruky k získání dovedností. Současně připravuje národní strategii, která bude mít za cíl uchopit potřeby nových dovedností a kvalifikací v kontextu průmyslu 4.0.

Zdroje:

(1) DOSTÁL, Dalibor. *Průmysl 4.0 změní ekonomiku, na revoluci se musí připravit i školství*. Businessinfo.cz. 1. 8. 2016. Dostupné online z <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/prumysl-40-zmeni-ekonomiku-na-revoluci-se-musi-pripravit-i-skolstvi-81011.html>.

(2) EVROPSKÁ KOMISE. *New Skills Agenda for Europe*. ec.europa.eu. 2016. Dostupné online z <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1223&langId=en>.

⁶ Ostatně jak to ve svém návrhu požaduje i EK.

(3) EVROPSKÁ KOMISE. *Factsheet – New Skills Agenda for Europe*. ec.europa.eu. 2016. Dostupné online z http://ec.europa.eu/education/library/publications/2016/new-skills-agenda-factsheet_en.pdf.

(4) EVROPSKÁ KOMISE. *Communication – New Skills Agenda for Europe*. Communication COM(2016)381/2. ec.europa.eu. 2016. Dostupné online z <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=15621&langId=en>.

Tento dokument byl připraven v rámci projektu zastoupení Evropské Komise v ČR a informační kanceláře Evropského parlamentu v ČR s cílem komunikovat aktuální evropská témata vůči široké skupině odborné i laické veřejnosti realizovaného Hospodářskou komorou ČR ve spolupráci s CEBRE – Českou podnikatelskou reprezentací při EU.

Evropský parlament
Informační kancelář
v České republice

Zastoupení v České republice